

שעת השלום

התנועה לשיוון בליצוג נשים ♦ גיליון מס' 6 ♦ נובמבר-דצמבר 1991

השלום והשיוון ב-1991

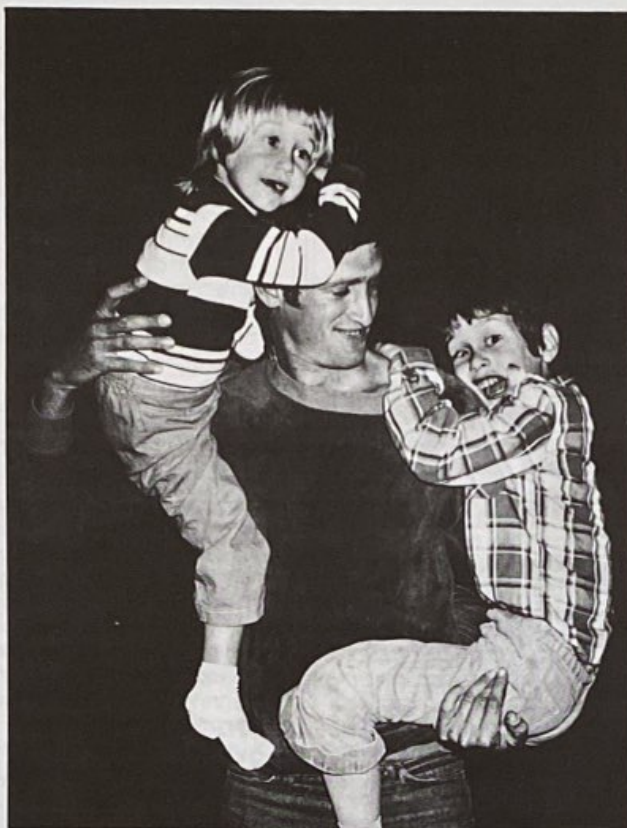
זאת היא גם מגיעה בגברים הקשורים לילדיהם וחרדים לשלומם לא פחות מנשותיהם. ומה שחמור לא פחות הוא שממיר ופוליטיקאים רבים נוספים סבורים שניתן "לקנות" את לב הנשים בנוזיד עדישים.

מי שסברה ששעת השלום תביא את רוח השיוון ואת אפשרויות מימושו מצאה שתקוותה נכזבה. כי השיוון אינו מגיע מעצמו. יש להיאבק עליו. יש להיאבק על השיוון בעת מלחמה ובעת שלום באותה מידה.

שני נושאים מרכזיים מבין כל הנושאים שדנו בגליונות שעת השיוון במשך השנה החולפת עלו במשולב עם המלחמה בתחילתה והדיונים על השלום בסופה. אחריותה של מערכת החינוך לילדי נשים ומשפחות עובדות, בימי החול ובתקופת המלחמה, השיוון הכלכלי והתעסוקתי בהקשר של הגנת חוק שכר מינימום על העובדות והעובדים בדרגות השכר הנמוכות. שנת 1991 מסתיימת כאשר שני נושאים אלה קשורים הדוקות לנסיגה שחלה במעמד האשה העובדת בשנה האחרונה: בהצעת התקציב מבקש האוצר לפגוע בשכר המינימום מחד, ולדחות את יישום יום חינוך ארוך, ארבע שנים נוספות, מאידך. האשה בישראל תמשיך, ככל הנראה, גם ב-1992 להיות מקופחת בשכרה ביחס לגבר ותהיה מיוצגת בדיונים על הסכמי שכר על ידי פוליטיקאים-גבר. רים הדואגים לבעלי החזקות במשק, שהם ברובם הגדול גברים. האמא היהודיה תמשיך לתמרן בין העבודה לבין הילדים על מנת שהם יוכלו ללמוד את אמנות החיים.

כבכל גליונות שעת השיוון שהופיעו עד כה, נחזור ונטען כי את השינוי במעמדה של האשה בישראל ניתן להשיג רק באמצעות שינוי במערכת הכח הפוליטית. ייצוג האינטרסים של ציבור הנשים במערכת הפוליטית רק הוא עשוי להביא את השתלבותן השווה של הנשים בחברה ואת השיוון בזכויות ובחובות. מבחינה זאת, שנת 1992 שהיא שנת בחירת עשויה להביא את השינוי, אם הנשים תתארגנה ככח פוליטי לשם קידום האינטרסים של מחצית האוכלוסיה הבלתי מיוצגת היום, וגם של החצי השני אשר תלוי באיכות חייהן של הנשים. הדבר תלוי בנו הנשים אם תהיה שנת 1992 שנת השיוון – שנה של קידום השלום והשיוון.

המערכת

אבא יהודי – האם הוא אינו חרד לגורל ילדיו? צילם: ישראל טלבי

במשלחת. עד כמה כרו חושיהם וכבד עורונם יכולים להמחיש דבריו של ראש הממשלה בפתיחת הדיונים וכך אמר שמיר: "אני בטוח שאין אם ערביה רוצה שבנה יפול בקרב כשם שאין אם יהודיה אשר רוצה שבנה יפול בקרב. אני מאמין שכל אם רוצה שילדיה ילמדו את אמנות החיים ולא את מדע המלחמה".

מדבריו עלולים היינו להסיק כי אב יהודי ואב ערבי אדישים לנפילת בנם בקרב. "האשה" של יצחק שמיר היא "האדישה מאמע" שמשתוקקת שילדיה ילמדו! תפישתו של ראש ממשלת ישראל את יחסי השיוון בין המינים בעשור האחרון של המאה ה-20 מעוגנת אי שם במושגי החברה הפטריארכלית, המועידה לאשה את תפקיד האם החסודה והדואגת השולחת את גבריה לקרב ומתפללת בבית לשובם בשלום.

תפישה זאת היא עלבון לנשים השואפות להיות שותפות שוות בני-הול חי החברה, במאבקה על השלום ובעת מלחמותיה. תפישה

קליטת עלייה, שכר נמוך, וכמובן מאפלייה של נשים בחברה.

בתגובה על טענות ביחס לאפלייתן של נשים בחברה שמענו פעמים רבות שלעסוק במאבק למען שיוון הנשים זה מותרות שהחברה הישראלית אינה יכולה להרשות לעצמה כל עוד קיומה הלאומי מצוי בסכנה.

והנה מה גילינו: שגם כאשר שעת השלום מתקרבת, נשים עדיין מוצבות בקרן זווית. בוועידת השלום שנפתחה במרדית השתתפה אשה אחת, במשך לחת הישראלית. בעבר קיבלו נשים רבות בהשלמה את ההסבר כי בעת מלחמה מקומן של נשים הוא בחזוק העורף, בשמירה על הבית, הילדים, השגרה והקן הבטוח של הפרט. אך איך נוכל להבין את העובדה שגם בדור נים על תהליך השלום אין רואים בנשים חלק בלתי נפרד?

חייכ שרה דורון היתה האשה היחידה שהשתתפה במשלחת. לכאורה, בקשו ראשי הליכוד לאותת לציבור הנשים כי מתחשבים בו ומכלילים "אשה"

בחודש הראשון של שנת 1991, בתוך ימי מלחמת המפרץ, הופיע גליון "שעת השיוון" הראשון. גליון שעת השיוון מספר 6, האחרון לשנת 1991, עומד בסימנה של שעת השלום המתקרבת. הוא סוגר בסימני שלום שנה שהחלה במלחמה.

וכך הסברנו בגליון מספר 1 את השם שבחרנו לבטאון תנועת ש.י.ן: "שעת השיוון שלנו היא היפוכה של שעת השיוון הישנה, זאת המסמלת את המלחמה. שעת השיוון החדשה שלנו מסמלת את השלום והשיוון". בגליון זה בטאנו את הכמיהה ש"שש אחרי המלחמה תהיה ראשיתה של שעת השיוון החדשה, של מאמץ אנושי עולמי למען שלום ושיוון".

כשבחרנו בשם "שעת השיוון" את שם בטאון תנועת ש.י.ן לא העונו להעלות בדמיוננו הפרוע כי שנתו הראשונה תהיה ל"שנת השיוון" ברוח הכמיהה לשלום שאותה בטאנו בשם.

אמנם לשלום הנכסף בין מדינת ישראל לשכנותיה טרם הגענו אך נראה כי כבר עלינו על דרך שרבים בה הסיכויים להתקרב לכך. לעומת זאת, השיוון בין המינים בישראל כאילו ברח מאתנו והלאה.

כל השנים שמענו כי מצב המלחמה בו שרויה מדינת ישראל מקשה על האפשרות לשנות את מצבן של הנשים בחברה. לפי הסבר זה, שבו נקטו גם נשים במערכת הפוליטית, לא ניתן לרכז את המאמצים במאבק למען שיוון הנשים בחברה בשעה שבטחונו הלאומי-כלכלי עומד בסימן שאלה. את כל תעצומות הנפש והמי שאבים של הכלל יש להשקיע בקידום השלום, כך נאמר לנו אזרחיות מדינת ישראל, על ידי גברים ונשים כאחת. השיוון הוא אמנם חשוב, אך חשוב יותר להביא את השלום. ומצידו השני של המתרחש הפוליטי טענו באזינו כי בטחונו של ישראל והמאבק על מרחבי הקיום של "הבית היהודי" הם העיקר וכל השאר טפל מקומה של האשה בחברה – ענין משני.

שתי העמדות כאחת דחקו במועד לקרן זווית את כל השאלות ה"חברתיות", שאלות כמו הקיום הכלכלי של האזרחים, רמת ואיכות החינוך של ילדיהם, איכות הסביבה, רמת הבריאות, בעיית האלימות, ועוד. שאלות הבטחון המדיני היו במידה רבה לאמצעי מרכזי בהסטת תשומת הלב של האזרחים והאזרחיות במדינת ישראל מבעיות הקיום המעיקות: אבטלה,

עריכה והפקה: תנועת ש.י.ן
ת.ד. 1146 מכמורת, טל. 053-666847
פקס. 06-325758
סידור וגרמיקה:
מ.א.א. פרסומים בע"מ נתניה
טל. 053-618452, פקס. 053-339294
נדפס בדפוס "גרמיקה אמנים"

מדיניות השכר של ההסתדרות מחזקת את העשירים על חשבון החלשים

כך עולה מהממצאים הקשים במחקרה האחרון (מאוקטובר 1991) של ד"ר לינדה עפרוני, בין השאר טוענת ד"ר עפרוני כי: "האגף לאיגוד המקצועי שבהסתדרות נוטה לפרש את חוק שכר המינימום, ככלי שמחליף ופוסט אותו מהצורך לדאוג לעובדים החלשים. לפיכך קיימת הקצאה לא שוויונית בולטת של התוספות האחוזיות של שני הסכמי המסגרת האחרונים שנחתמו לאחר חקיקת החוק ב-1978".

מר ראובן בן-עמי, יו"ר ההסתדרות עובדי המדינה, המבקש בימים אלה את תמיכתם המחודשת של 70,000 עובדי המדינה (מתוכם 20,000 גימלאים) מודה גלויות: "חילקנו את 11 האחוזים בצורה ההוגנת ביותר. השכבות הנמוכות מקבלות סיוע סוציאלי ממילא, ובדרך הזאת יכולנו לקחת חלק מהתוספת ולחלק את היתרה על פני הדרגות הגבוהות והבינוניות שלא זוכות לשום סיוע סוציאלי" (מתוך: מוסף "עסקים" ב"מעריב מ-2.1.91).

גם לאחר הבקורת הציבורית הנוקבת (למשל, כתבותיה החריפות של אימי גינזבורג ב"מעריב" מ-2.1.91 ומה-29.5.91), המשיכו ראובן בן-עמי ועמיתיו, המתיימרים לייצג את האינטרסים של כל עובדי המדינה, להוליד שולל את החלשים. הדבר בא לידי ביטוי בפער הנוכחי של למעלה מ-300% בשכר ברוטו בין העובדים החלשים והחזקים בשרות המדינה.

שכר המינימום – החוק במבחן המציאות

הדומה לפרמיה, בצורה שפוגעת קשה בשכרם של הרבה מאד עובדים. לפי הוראה חדשה וחד צדדית של הממונה על השכר, שכר העידוד בגובה של עד 30% מהשכר יובא בחשבון לצורך חישוב שכר המינימום. משמעות הדבר היא הורדת שכר בגובה של כ-150 ש"ח בממוצע לעובד שזכאי לתוספת שכר עידוד אך נזקק גם להשלמת הכנסה ע"פ החוק.

- במיגזר הציבורי התשוואה לותק גדולה מהתשוואה להשכלה מורמלית. יש בכך תמריץ שלילי ל"הון אנושי" שהמרכיב החשוב שלו הוא רמת ההשכלה. ע"פ מחקר של הבנק העולמי, הגורם העיקרי לצמיחה הוא "הון האנושי" שמאפשר לעובד לתפקד ביעילות. מדיניות שכר המעדיפה תיגמול הותק על פני תיגמול ההשכלה, פוגעת בכושר הצמיחה של המשק.
- הנשים העובדות הן הנפגעות העיקריות מאי אכיפת החוק או מעקיפתו. זאת מהטעמים הבאים:
 - הן מהוות 70% מהאוכלוסיה המושפעת ממנו.
 - השימוש שנעשה בחוק, בעיקר בעזרת הסכמי השכר, מפלה אותן לרעה עקב מיקומן בתפקידים מסורתיים ושיבוץן בדרגות שכר נמוכות.
 - הדפסת הותק של העובד על פני השכלתו לא רק שגורמת לשימוש לא יעיל בכח העבודה, אלא גם פוגעת בעקיפין בנשים המועסקות. הן בממוצע יותר משכילות אך פחות ותיקות מהגברים, ולכן התמורה הממוצעת להן זוכות בצורת קידום ושכר, קטנה בהשוואה לגברים.
 - אפליה מוגדלת להוראות חוק שיוון ההזדמנויות בעבודה – 1988. ניתן לתבוע על כך את המעסיקים. אירגון יציג של עובדים שאינו פועל בתום לב חשוף אף הוא לתביעה משפטית.
 - יש אפשרות לשפר את המצב בכל הנוגע לאכיפת החוק ולמניעת עקיפתו. ההמלצות לביצוע הינן פשוטות יחסית. מחיר המשך המצב הנוכחי יהיה גבוה הרבה יותר.

מתוך מחקרה של ד"ר לינדה עפרוני (אוקטובר 1991)

עיקרי המחקר

- חוק שכר המינימום אינו פוגע בגמישות שוק העבודה או ברמת התעסוקה במשק. העדר הצמיחה במשק נובע, בעיקר משימוש לא נכון ב"הון האנושי" שברשות העובדים.
- הערכה זהירה, שהיא בבחינת אומדן מוטה כלפי מטה, מראה כי חצי מיליון מועסקים מקבלים כיום שכר מינימום. במיגזר הציבורי, לפחות 60% מהעובדים זקוקים להשלמת הכנסה שמתקרבת בממוצע ל-200 ש"ח לחודש. מבין מקבלי שכר המינימום 70% הם נשים.
- פערי השכר במיגזר הציבורי גדולים מאד. בין הדרגות הזוטרות לבין הדרגות הבכירות בסולמות השכר, יש בממוצע הפרש של 3500 שקל לחודש, זאת כאשר השכר ברוטו מגיע בממוצע ל-2,500 שקל בלבד. ההבדלים בין רמות השכר השונות גדולים עוד יותר, אם מביאים בחשבון את העובדים הבכירים שלא משוברים בסולם השכר.
- אי השייוון בהכנסה ברוטו מעבודה גדל בעיקר כתוצאה מהאופן שבו מיישמים את חוק שכר המינימום. למעשה גם המעסיקים שבמקרה הטוב מציינים כביכול לחוק זה, בפועל הם עוקפים אותו. המשמעות המצטברת של כל התופעות האלה, היא פגיעה מיידית בשכר העובדים החלשים, והבאתם לידי חרפת רעב כאשר יפרשו לפנסיה.
- האגף לאיגוד המקצועי שבהסתדרות נוטה לפרש את חוק שכר המינימום, ככלי שמחליף ופוסט אותו מהצורך לדאוג לעובדים החלשים. לפיכך קיימת הקצאה לא שוויונית בולטת של התוספות האחוזיות של שני הסכמי המסגרת האחרונים שנחתמו לאחר חקיקת החוק בשנת 1987. למשל, בהסכם 1989/90 העובדים שזקוקים להשלמת הכנסה קיבלו בממוצע רק 2.8% לעומת 18.5% שקיבלו הבכירים. המשמעות הכספית היא שעובד זוטרי מקבל כיום תשלום של 32 ש"ח לחודש כתוספת אחוזית ישירה בגין ההסכם, לעומת 400 ש"ח שמקבל הבכיר.
- תוספות שיקליות כמו גמול השתלמות, מוקצות אף הן באופן שמיטיב עם העובדים הבכירים והותיקים. מעסיקים במגזר העיסוקי עוקפים את החוק ע"י פרשנות מוטעית של רכיבי שכר כמו, תוספת התשלום בעד פרמיות ומענקי אי ההעדרות. למעשה שתי תוספות חשובות אלה נכללות כמעט במלואן בתוך שכר המינימום. בחודש האחרון משרד האוצר החל אף הוא לפרש את תוספת שכר העידוד

מקבלי שכר מינימום לפי ענף כלכלי – באלפים

מגזר	סה"כ המועסקים (1)	אחוז המקבלים (2)	מספר המקבלים (3)	מהם נשים (4)
ציבורי	450	60	270	190
תעשייה	320	20	64	50
עיסוקי	600	20	120	80
אחר	130	40	52	30
סה"כ	1500	30	506	350

מצבן של הנשים העובדות

- יש לציין מספר נתונים מרכזיים לגבי הקשר שבין עבודת נשים וחוק שכר מינימום. 70% מכלל מקבלי שכר מינימום במשק הם נשים. זאת מאחר והן:
- מאיישות בדרי"כ את הדרגות הנמוכות.
 - מרוכזות בענפים או בעיסוקים נשיים מסורתיים בהם השכר נמוך יחסית.
 - סובלות מאפליה בשכר הגורמת לכך שהן משתכרות בממוצע כ-30% פחות מהגברים בדרגה זהה.

יש כיום נתונים המוכיחים כי במשק הישראלי ההתייחסות אל נשים עובדות היא כאל מפרנסות שניות. המוסד לביטוח לאומי הגדיל לעשות כאשר באגרת ששלח בענין החזר קצבאות ילדים הוא טבע מחדש את המושג "ראש משפחה".

מה מתכלכל?

כנראה שגם מגבשי הסכמי המסגרת מניחים, ולו במשתמע, כי מאחר והפגיעה בעובדים הזוטרים היא בעיקר פגיעה בנשים, הדבר אינו מזיק, ויש לגיטימציה חברתית לפגיעה כזאת. מצב כזה לא רצוי מכמה סיבות:

- א. נוצרים למעשה שני שוקי עבודה – שוק ראשי לראשי משפחות או למפרנסים ראשונים יהודים, ושוק משני לכל האחרים, בו בולט משקלן הגדול של הנשים. השוק המשני מופלה לרעה בשכר ובתנאי עבודה, בניגוד לחוק שחוקקה הכנסת בשנת 1988 בדבר שוויון ההזדמנויות בעבודה.
- ב. מעבר לבעיית האפליה, יש בכך הקצאה לא יעילה של המשאבים, ובזבוז הון אנושי יקר שנרכש במחיר גבוה, והוא כח עבודה נשי. מדובר בכח עבודה אכותי, שהשכלתו בממוצע עולה על זאת של הגברים המועסקים, אולם לא מאפשרים למשק למצות את הפוטנציאל הגדול של כוח עבודה זה. חלק גדול מהסיבות לחוסר יכולתו של המשק הישראלי לצמוח, בעיקר בתקופה האחרונה, ניתן לייחס לעובדה שבשוק האחרון פערי השכר בין המינים התרחבו מ-22% ב-1978 ל-29% ב-1990.
- בכך נפגעת המוטיבציה שלהן להשתלב בעבודה, ואילו אלה שבכל זאת נכנסות לשוק העבודה, משובצות לרוב בתפקידים זוטרים שדורשים הרבה פחות מההון האנושי שברשותן.
- מצב כזה לא רצוי, ועשוי לגבות מחיר כבד. יש להניח שהנשים לא תסכמנה לאפליה מתמשכת וגוברת כלפיהן, וגם המשק לא יוכל להמשיך ולבזבז "הון אנושי" שדרוש לצמיחתו.

המלצות

- א. על ההסתדרות לדאוג לאכיפת חוק שכר המינימום.
- ב. רצוי שההסכמי העבודה הקיבוציים יהיו מנוסחים באופן בהיר וברור, תוך כוונה אמיתית של העברת מידע. כמעט יוצא מנכ היה ברור כיצד נוהגים למיין את תוספות השכר השונות לצורך הגדרתן וחישובם גם לענין סעיף 3 לחוק שכר מינימום. הנחיות אלה יש לעדכן כאשר נוצרות תוספות שכר חדשות.
- ג. במחלוקות לגבי פרשנות של חוק שכר מינימום, יש לטפל, ולא להשאיר בדי

- ד. המעסיקים. אם לא מגיעים לפשרה יש לפנות לבירור משפטי. סולמות השכר צריכים לשוב ולכלול את כל רכיבי השכר שהם חלק מהשכר הקבוע בדרגה. בעקבות השינויים שנוצרו לאחר הפעלת חוק שכר מינימום, הרבה תוספות שכר קבועות נמצאות מחוץ לסולם השכר. לכן הוא כיום כמעט חסר משמעות. הצגת טבלת שכר ברורה ומלאה תמנע טעויות חישוב מצד המעסיקים, ותאפשר לעובדים לבדוק את נכונות ביצוע התשלומים המגיעים להם בגין הסכמי שכר, פיצוי פיטורים ופנסיה.
- ה. האגף לאוג"מ שבהסתדרות אמור לעגל לטובת כל העובדים. חוק שכר מינימום אינו רק הישג של אגוד מקצועי, אלא חקיקה ראשית של הכנסת, שטאלצה להתערב ביחסי עבודה ולהבטיח מינימום הכרחי לעובד. לכן יש ליישם את החוק בצורה אחידה, ברורה ושוויונית ככל האפשר.
- ו. אי האכיפה מחד גיסא, וצורת היישום של חוק שכר מינימום מאידך גיסא, פוגעת בעיקר בנשים. משמעות פגיעה זאת היא אפליה בתנאי העבודה על בסיס של מין שמוגדת להוראות חוק שוויון ההזדמנויות בעבודה – 1988. בנוסף, האגף לאיגוד מקצועי בהסתדרות צריך להביא בחשבון שהוא עלול להתבע על חוסר תום לב בניהול המשא ומתן על הסכמי השכר הקיבוציים.
- ז. יש צורך דחוף לטפל בבעיית הקידום שנוצר בעקבות חוק שכר מינימום, בעיקר במיגזר הציבורי. יש לארגן מחדש את סולמות השכר בהם 6-7 דרגות שונות הן למעשה דרגת שכר אחת. אין לקשור נושא זה למועד יישום המלצות ועדת זוסמן. הנוק שנגרם כיום לרמת המוטיבציה של העובדים הוא בלתי הפיך. משמעות חוסר המוטיבציה הוא ויתור על פוטנציאל הון אנושי שגולום בעובד. לכן השלכה ישירה ומשמעותית על יכולת הצמיחה של המשק.
- ח. בהצעת תקציב המדינה לשנת 1992 שוב מוזכר הצורך בשינוי חוק שכר המינימום. זאת למרות שהוכח כי חוק זה לא פגע בגמישות שוק העבודה והראה – למרות שהשכר נשחק, שעור האבטלה המשיך לגדול, ואף קצב ורמת האינפלציה עלו. מאידך, הסכמי השכר הקיבוציים ניצלו את החוק כדי להיטיב עם העובדים הבכירים. לכן, החלטה על שינוי החוק צריכה להביא בחשבון שהעובדים החלשים כמעט שלא קיבלו תוספת שכר בארבע השנים האחרונות, ומצבם היחסי הורע. את התשלומים שלקחו מהם קשה להחזיר. לכן רצוי להמתין עד שיחול שינוי מהותי במבנה השכר הציבורי, לפני שעורכים שינוי בחוק שכר המינימום.

אז למי דואג ראובן בן עמי

אימי גינזבורג*

ולכל מי שמחה, "המדינה ממילא נותנת להם השלמת שכר".
"ניח שיש יתרה מסויימת", הסביר לנו בזמנו בן עמי, שנמנה בעצמו בין 63 מחזיקי דרגה כ"ד בשירות הציבורי. בדרגה הזאת, אגב, ישנה רק אשה אחת. דרגות י"ד עד י"ח, לעומת זאת, מורכבות מ-80% נשים. הדרגה המיני-בית למזכירה, למשל, היא דרגה י"ח. מרים לובינסקי, שמרכזת את כל נושא השכר במקום עבודתה ושעובדת בדרגה י"ח עם וותק של 14 שנים, הצליחה רק לפני חצי שנה לטפס מעל לרמת השכר המזכה אותה בהשלמת שכר. "אני דורשת מנציגי העובדים" הוא כתבה לבר'עמי, "שראו רק את טובתם, ולקחו את הכסף לעצמם, ואנו, למרות שנות עבודה הרבות, עדיין מקבלים השלמת הכנסה – החזירו את הכסף שלקחתם ותנו אותו לאלה העובדים במדינה ושעל עבודתם מקבלים נדבות. החזירו לנו את שלנו".
מכל המכותבים, רק ראובן בן עמי מצא לנכון לענות לה. על כך הוא ראו להערכה, אבל לא על מכתבו המלא השמצות, הטעויות, וזילזול עמוק. "לו כתבות בעיתונות היו יכולות להוסיף לך ולו גם אגורה אחת", כתב לה בן עמי, "יוכן להיות אמינות, הייתי מבין. מכיוון שלא כך המצב, וגם העובדות המצויות נות במכתבך אינן מדויקות, וזאת על דרך ההמעטה, אלתכבד להמציא לך נתונים שונים לחלוטין מאלה המצויים בידך".
מכאן והלאה עושה בן עמי שימוש מני-פולטיבי (על דרך ההמעטה), בבלייל שלם של נתונים שרק כלכלן בכיר יכול שלא להתבלבל מהם. למשל, כדי להר

"אני נמנית עם העובדים בשירות הציבורי מנובמבר 1974", כותבת מרים לובינסקי, "ואני רואה בעת קשה זו, חובה כלפי משפחתי וכלפי עובדים אחרים ומשפחותיהם לפנות אליכם", כך נפתח המכתב ששלחה לובינסקי לחברי כנסת, לישראל קסיר, ולראובן בן עמי, מזכיר הסתדרות עובדי המדינה לובינסקי, רכות נושא כוח אדם בבית החולים הפסיכיאטרי "שערי מנשה", כתבה את מכתבה בעקבות כתבה שפירסמו כאן לפני כחצי שנה. לפני כשתיים, כחלק מהסכם המסגרת החדש שנחתם בין המדינה לבין עובדי דירה, קיבלה הסתדרות עובדי המדינה כ-100 מיליון ש"ח (בשני תשלומים) כדי לחלקם כראות עיניה בין עובדי המדינה. הסכום הזה מייצג תוספת גלובלית של 11% לכלל המשכורת של כל העובדים ומשרד האוצר התכוון פשוט להוסיף 11% למשכורתיהם של כל אחד ואחת.
"אולי תתנו לנו את כל הכסף ונחלק אותו לפי מיטב הבנתנו" ביקשו נציגי העובדים באוצר. והאוצר, מתוך שיקר לים השמורים איתו, הסכים. חשבו בכירי הסתדרות עובדי המדינה מהי הדרך הצודקת ביותר לחלק את כל הכסף. נעים לדמיון שהיה שם לפחות אחד שאמר "אולי נחלק את כולו לעובדי הדרגות הנמוכות, שמרוויחים גרושים ואלותים בנדבות של המערכת הסוציאלית כדי להתקיים"? אבל מה שהוחלט בסופו של דבר היה שדרגה כ"ד (הבכירה ביותר), קיבלה תוספת של 19.5% ועד שהגיעו לדרגות הבכירים והנמוכות – י"ד עד י"ח, נשארו רק 5% מזעריים. "לא נורא", הם אמרו לעצמם

משכורת הברוטו שלה, עם 14 שנות וותק ו-31.5 שעות עבודה ב שבוע (75% מישרה) מגיעה ל-1065 ש"ח לחדש. לובינסקי נמצאת במצב טוב יחסית, כי היא לא זקוקה להשלמת השכר. השלמת שכר מינימום, אותו חוק שבן עמי אוהב להתהדר בו, אינו הטבה שהשיגה הסתדרות עובדי המדינה אלא חוק שעבר בכנסת. **ההשלמה אינה שכר – היא הטבה סוציאלית, ואנשים מטיבעם אינם רוצים לקבל סעד, הם רוצים שכר הוגן עבור עבודתם.** בכל מקרה, הסתדרות עובדי המדינה טוענת שכל תוספת לדרגות הנמוכות תלך לאיבוד בתוך השלמת השכר, וזה פשוט לא נכון: התוספת של האוצר ניתנת בנוסף להשלמת השכר. "בן עמי מדבר אלי כאילו הוא הבוס שלי". אומרת לובינסקי, שעדיין לא זכתה לתשובה ממנו "אני עובדת שלו! הוא עובד בשבילי, אבל הוא שחך את זה. אני לא אהיה השוט שבעזרתו הם ישיגו עוד כוח ועוד כסף שבעצם שייך לי ולחבריי".
עכשיו נבדקת ברצינות ע"י לובינסקי וכמה עורכות דין האפשרות לתבוע את ההסתדרות עובדי המדינה לדין על ייצוג לא הוגן. אהנו מעדכן אתכם על כך באחד העיתונים הקרובים.
ימתוך מוסף עסקים "מעריב" 29.5.90

כיה עד כמה עלו המשכורות של העובדים בדרגה י"ד בשנים האחרונות, הוא מצוין כי באפריל '86 היה השכר התחילי 450 ש"ח, ואילו בספטמבר '89 הוא עמד על 894 ש"ח. זה באמת נשמע מכובד מאד עד שמבינים שהסכום הראשון אינו כולל השלמת הכנסה, אך הסכום השני, לעומת זאת, כולל השלמת שכר מינימום והוא כלל אינו השכר התחילי **השכר התחילי של עובד דרגה י"ד הוא 467 ש"ח.** "אם תנתחי את הנתונים האלה", מייצג בן עמי לובינסקי, "הרי שתמע מהם כי הפער בתוספת האחוזים שקיבלו עובדי הדרגות הנמוכות והבני ניות לעומת הדרגה הבכירה ביותר הוא עשרת מונים טוב יותר לטובת העובדים בדרגות הנמוכות (זה לא נכון א.ג.) (אז) **מי צריך להמציא למי את הפרש בתוספת האחוזים שניתנה?"** (הדגשה שלי א.ג.) או, למי שלא מבניים את הסרקום שבשאלה הרטרורית הזו, מר בן עמי, מנהיג העובדים, מרמז שאם מישהו צריך לפצות מישהו, הרי העובדים בדרגות הנמוכות צריכים לפצות את עובדי דרגה כ"ד. לפי חישוב גס, עובד בדרגה כ"ד משתכר בסביבות 4,500 ש"ח ברוטו. עוד אומר בן עמי (והוא לא מנבדח, כנראה): "הסתדרות עובדי המדינה פעלת מאז ומתמיד, וביחוד בשנים האחרונות, לכך שעובדי הדרגות הנמוכות יקבלו שכר הוגן ואומנם כך הדבר (הדגשה שלי א.ג.)".
אדם בלי בטחון עצמי יכול היה להתייבלל מהמכתב הזה, אך לא לובינסקי. במכתב תשובה היא מפריכה את טיעויו ניו בזה אחר זה, תוך שימוש בטבלאות שכר, נתונים של החשב הכללי, וחישר בים מתמטיים. בן עמי כנראה לא ידע שהוא מסתבך עם עובדת שעוסקת במשכורות לפרנסתה. גם לגבי טענת 'השכר ההוגן' יש לה מה לומר:

מוני חודשי
הוצמדות לתנועה
30. - ₪ לחצי שנה
את הכסף נא לשלוח
לת.ד. 146 מכמורת
לפקודת ע.י.

"יום חינוך ארוך" – מי אמר שאסור להבטיח!?

ההבטחות המופרכות באויר מידי מערכת בחירות, וההתכחשות להן מיד לאחריהן, באשר ל"יום חינוך ארוך", הן הוכחה נוספת לנאיביות הפוליטית של הנשים ולחולשתן במערכת הפוליטית. מפלגות השלטון מהשמאל ומהימין מבטיחות לציבור, במסעי ובמצעי הבחירות שלהן, שידאגו להפעלת יום חינוך ארוך. הן יודעות היטב עד כמה חשוב הענין בעיני הבוחרים ובעיני הבוחרות במיוחד. אך עם עלייתם לשלטון פורחת ההבטחה מזכרונם. הם בוניים על כך שעד הבחירות הבאות תישכח הבטחתם ושוב יוכלו לחזור ולהבטיח.

גם המערך וגם הליכוד משטים בציבור. לא די שלא קיימו הם גם העמיקו את הפגיעה במערכת החינוך וצמצמו את היקף פעילותה. על קיצור שבוע הלימודים לחמישה ימים, הם עמלו במשותף. כאשר בתעמולת הבחירות הקרבה והולכת יבטיחו לנו הנשים "יום חינוך ארוך" נאמר לפוליטיקאים: את השטר לא פרעתם ואת החשבון נסגר בקלפי.

סקר שאין בו צורך. אם לא יהיו הזדמנויות שוות אף פעם לא יהיה שוכר שווה. אם האשה לא יכולה לעבוד בשקט עד 4:00 לא יהיה אף פעם שוכר שווה. השוויון מתחיל בשוויון כל-כלי. כל היתר זה בשולים. אם לאשה אין הזדמנות שווה להתמודד בשוק העבודה ואפילו ישפכו מילארד דים על שקרים זה רק ישרת את הפרסום של ארגוני הנשים. אני משוכנעת שגם בעוד 20 שנה יהיה אותו מצב אם לא ישנו גישות. אם אין תנאים לגדל ילדים אז עם כל ההבנה של הצד השני האשה היא זו שמוטלת עליה ההשגחה על הילדים וזה המחיר הכבד שהיא משלמת. בכל תחומי החיים: בשכר המנוון ובקידום. נשים שתלויות מבחינה כלכלית בבני זוגן הן אלה העלות יותר לסמוג עלבונות, מכות ורצח. חלקן היו יכולות להציל עצמן אם היו עצמאיות מבחינה כלכלית. כששואלים למה היא לא עשתה משוה ולא עזבה. כשהילדים תלויים בה ואין ביכולתה לעזוב ולבנות את חייה על בסיס כלכלי מינימלי אין לה ברירה אלא להישאר. חלק מהפתרון טמון ביום חינוך ארוך ובה לא עשו כלום.

מה דעתך על השריון לנשים? – השריון אינו דבר חדש. השגנו אותו כשגולדה מאיר היתה מזכירת המפ"ל. לפני כ-20 שנה. ההחלטה על שריון של 20% אינה מתבצעת. צאי וראי את מספר החברות בכנסת, ובכל הגופים הממלכתיים ובמועצות המנ"ל. אני מאד סקפטי. ולמה שריון של 20% כאשר התפקוד למפלגה 50%? כך שאני מאד סקפטי. תית ולא רואה שום דבר חדש. לא רואה שום מנגנון שיבטיח שבחירות הבאות זה יתממש. להיפך, יהיו קשיים הרבה יותר גדולים. כי בפר"ם ימריס אם רץ מועמד אחד או שניים בכל אזור, זה לא בהכרח אשה. ושוב, הגורם הכלכלי מתערב, בפרימריס יצטרפו הרבה מאד מקורות כלכליים ופיננסיים כדי להתמודד וגם מה יש לאשה הרבה פחות מאשר לגבר. בפר"ם ימריס יהיה לה הרבה יותר קשים להתמודד. אני לא רואה בה שום תוצאות רציניות או חידוש.

באותה תקופה שבה התקבלה ההחלטה המערך יצא מהממשלה. כבר בשנות ה-70 הציע יגאל אלון להחיל את יום החינוך הארוך על המערכת. המחלקה לעובדות השכירה פעלה בכל דרך שהיא לאורך כהונתם של שרי חינוך שונים. מכל שרי החינוך יגאל אלון ז"ל היה זה שעורר את המודעות לצורך ביום חינוך ארוך. אפילו החלו אז לממש. הכל נדעף ב-1977 כשהתחלפה המנ"ל שלה. ואז שר האוצר, ארידור, בפגישה עם משלחת של המחלקה לעובדות השכירה שתבעה המשך היישום, אמר שמצידות שבנה הנשים בבית באותה תקופה לא היה שיעור אבטלה של 10% כמו היום אלא 3%. היו זקוקים לידים עובדות ובכל זאת ארידור אמר: "לא איכפת לי... ולא כל-כך חשוב להפוך את מוסדות החינוך למוסדות ביבי סיטר". גם הסתדרות המורים אמרה "מה פתאום להפוך את מוסדות החינוך למוסדות ביבי סיטר? המורות הן גם אמהות למה הן צריכות לעבוד עד 4:00? ואז עברנו לפרוייקטים שונים של מועדונים וכיו"ב, כדי שלא נפגע חלילה בשעות העבודה של המורות.

– היו לך שותפים במאבק?
– נשים באיגוד המקצועי. לצערי ארגוני נשים לא היו פעילים. אני טוענת שתמיד היה ועדיין יש להם חשש שאם יהיה יום חינוך ארוך בבתי"ס ובגני הילדים הצורך במעונות יקטן ואז הממשלה תסייע להם פחות לקיים את המעונות. המעונות חשו"ר בים להם מאד, גם ככלי פוליטי. ומזכירות נעמ"ת אמרו לי מפורשות את הדברים: מה את נלחמת על יום חינוך ארוך זה יפגע במעונות היום שהם VESTED INTERESTS. המעון – כלי חשוב ואת אל תפגעו בו. תמר אשל, נאוה ארז, מאשה לובלסקי, ריטה גור אמרו לי: בחייך עליזה, את רוצה להרוס לנו את המעונות? אני בהחלט מאשימה את ארגוני הנשים שאף פעם לא נאבקו בנחישות ותבעו הפעלת יום חינוך ארוך. וכעת עושים

עליזה תמיר "אני מאשימה את ארגוני הנשים שאף פעם לא נאבקו בנחישות על הפעלת יום חינוך ארוך"

עליזה תמיר

לקשור את החוטים ונקוה שהענין יקבל את התמיכה הדרושה ליישום בכל הארץ. אין צורך פה בתקציבים מיוחדים ממילא משלמים את התקציבים על לא כלום.

– מתי יתממש הפרוייקט בכל הארץ?

– לא יודעת, זה מונח אצל השרים כבר כמה חודשים. הנושא "ינדים" ואינו עושה רושם על אף אחד. הנשים לא בראש דאגותיה של הממשלה. השקפת עולמם של השרים היא שהאשה יכולה לשבת בבית.

– השקפתו של מי למשל?

– אני צריכה אותם להחלטה חיובית ולא רוצה לציין. לא מתרשמים מכך שאבטלת נשים רבה מאד ואחוז גבוה מאד של עולות מובטלות. האמהות שנמנעות גם הן לא יוצאות לרחוב למאבק על הענין הזה. הממשלה נתונה בלחצים ולדידה יותר חשבו להשקיע בשטחים מאשר ביום חינוך ארוך. לא הועבר בכנסת חוק של יום חינוך ארוך אלא המלצה של ועדה שאינה מחייבת אף אחד.

– אבל גם ממשלות המערך לא יישמו את יום חינוך ארוך?

– ממשלות המערך לא היו מודעות הרבה יותר לשוויון הזדמנויות של נשים בעבודה ולזכויותיהן. אפשר לראות זאת לפי מידת הייצוג לנשים במפלגה. יחד עם זאת חשוב לציין שפרס היה זה שהחליט להעביר את המערכת ליום חינוך ארוך תוך חמש שנים. היתה פה לפחות הבנה שצריך לעשות משהו, אבל מהכלים לא יצאו.

עליזה תמיר: המחלקה לעובדות השכירה פועלת כבר שנים לא מעטות בנושא יום חינוך ארוך. העברנו החלטות בעדה המרכזת, בעדת החינוך של הכנסת, בממשלה. למשל, יש החלטה מ-1989, מתקופת כהונתו של יצחק נבון כשר החינוך, שהמערכת כולה תעבור ליום חינוך ארוך וזה היה בגיבוי של שר האוצר, שמעון פרס. דבר זה היה כתוצאה מהדחיפה שלנו. אך לצערנו שום דבר לא קרה. מה ושמ כתוצאה מסיבסוד מסוים בעירות פיתוח מסיימים ב-1:00 את יום הלימודים במקום ב-12. מובן שמשפחה עובדת לא יכולה לסמוך על הסדר כזה. לכן, אנחנו מחפשים כל הזמן גישות לדחוף את הנושא. הנימוק הוא חוסר תקציב, כביכול. הנושא הזה אינו בראש סדר העדיפויות של הממשלה ולכן אינו זוכה לתשומה לב. בכובע השני שלי כיו"ר מטה התעסוקה יזמתי הצעה המונחת על שולחנם של שר השכון, המכהן כיו"ר קבינט הקליטה והתעסוקה, ושל שר העבודה. ההצעה מורכבת מתכנית להעשרה בבתי ספר כאשר מצד אחד ישנם עולים רבים מאד בעלי מקצוע בתחום המתמטיקה פיזיקה, כימיה, מוסיקה וחינוך גופני ומצד שני אלה המקצועות שהתלמיד הישראלי הממוצע מתקשה בהם, או כלל לא מקבלם. אני טוענת שהממשלה צריכה לסבסד לפחות במשך שנה את בעלי המקצועות האלה בהמשך שלטון דמי האבטלה שלהם הם זכאים וכך הילדים יזכו לתוספת לימודית חשובה. לדעתי זאת הצעה חשובה למשפחה העובדת, בעיקר לנשים וגם פתרון תעסוקתי לעולים. אגב, יש בעיית אבטלה קשה במיוחד ביחס לנשים. ידוע לנו ששכר העבודה שלהן הוא נמוך מאד.

– מה הסיכוי ליישום התכנית?
– יש לנו כבר כמה פרוייקטים בקנה מידה מצומצם העומדים להתממש: בתניה ישתלבו 60 מורים עולים בבתי ספר על בסיס זה ועומד להיפתח קונסרבטוריון למוסיקה ב-3 שובים: חדרה, נתניה ובקעה אל גרבייה. בכלום יועסקו כ-100 מורים למורסיקה, הרוב מורים. גם הקונסרבטוריון, שייפתח בנובמבר, יפעל בן השעות 4:00-1:00 בהתאם בשעות עובדת ההורים. השרים חייבים רק

— אז מה הפתרון?

— הפתרון זה מאבקים למכניזם שיחייב בכנסת וגם בממשלה, שיחייב את כל המפלגות לייצגו מסויים. אם לא יהיה חוק שיחייב ייצוג שווה לא ישתנה דבר. אם אי אפשר לגשת לבג"ץ לא עשינו כלום!

— מה דעתך על מפלגת נשים?
— אם מפלגת נשים תצליח זה יהיה איום. מפלגת נשים בודאי תאיים על המפלגה ואז הם ירצו לקשט את רשימותיהם בכמה נשים כדי שזה יהווה אלטרנטיבה למפלגת נשים. אז זה יבורך!

יוסי ביילין

(מתוך "במחנה" בראיון לעיתונאי בונה תירוש— יולי 1991)

ההסתדרות ונבון התנגדו ליום חינוך ארוך

הכנסות גבוהות", ואז ההסתדרות אמרה— לא, אנחנו מעדיפים שלא יהיה יום לימודים ארוך, שילדים יחזרו הביתה בשעה 12 ובלבד שהר יום בעלי אמצעים לא ישלמו. "זה ההגיון העקום של התמיסה החברתית של מפלגת העבודה. היה לי על זה עימות בטלוויזיה עם נבון, שהיה אז שר החינוך, עימות שהיה לגמרי פרדוקסלי, כי אני, סגן שר האוצר, הייתי בעד יום לימודים ארוך, והוא— שר החינוך— נגד. אז עכשיו יש חוק שתוך שלוש שנים צריך שיהיה יום לימודים ארוך בכל הארץ ואני מבטיח לך שתראה אותו מקום כשר צמחו לי שערות על כף היד. יגידו שאין כסף, כי יש עליה, יש מלחמה, יש שלום— ימצאו משהו ולא יעשו יום לימודים ארוך. והתוצאה היא שהילדים שלי לומדים היום פחות ממה שלמדתי אני בגילם. וזה עקום. אם בחברה המתקדמת שלנו הילדים שלי לומדים פחות ממני בגילם, משהו עקום. ואם הם משרתים היום בצבא יותר מששירתתי אני בגילם— משהו עקום. משהו קרה לנו— ולנו נראה שהכל בסדר".

יוסי ביילין

לי אישית, בנושא חברתי, היה מאבק גדול בנושא של יום לימודים ארוך. אני דרשתי לעשות יום לימודים ארוך בכל הארץ, משעה 8 עד 4. זה כמובן לא היה מתפקדי ליוזם דבר כזה, אבל עשיתי את זה מתוך אמונה שסוציאליזם, בעצם, זה חינוך, כי הוא התנאי המוקדם לשוויון אמיתי בהזדמנויות. "לא היה לי כסף לזה ואז אמרתי— בואו נגייס את הכסף מהורים בעלי

ש.י.ן— התנועה לשוויון בייצוג נשים

28 באוקטובר 1991

כי חשון תשנ"ב

לכבוד: רה"מ— מר יצחק שמיר
שר החינוך והתרבות— מר זבולון המר
שר האוצר— מר יצחק מודעי
סגן שר העבודה והרווחה— מר אברהם מרוש
יו"ר ועדת הכספים— מר זאב פלדמן
יו"ר ועדת העבודה והרווחה— גב אורה נמיר
יו"ר ועדת החינוך— מר מיכאל ברוזר

הנדון: דחיית היישום של יום חינוך ארוך בארבע שנים

א.ג.ג.

חברות וחברי תנועת ש.י.ן, לשוויון בייצוג נשים, קוראים לך למנוע את הדחייה ביישום "יום חינוך ארוך" בישראל. אנחנו רואים קשר ברור בין רמת ההישגים הנמוכה של התלמידים בישראל, לבין מקומו השולי של החינוך בשקולי המערכת הפוליטית ובקציאת המשאבים הלאומיים. המהומה הרבה, שמעוררים ממצאי הסקר, אינה יותר ממס שפתיים, כאשר באותה עת מחליטים הפוליטיקאים על דחייה ביישום הארכת יום הלימודים. במשך עשר שנים, הולכת ומצטמצמת ההשקעה במערכת החינוך וגוברת הנסיגה מהגישה השוויונית-ממלכתית, וכאשר מתגלות התוצאות ומעמיקים הפערים החברתיים, מעמידים האחראים מני תם ורוחצים בניקיון כפיהם. הסכמה לדחיית יישום של יום חינוך ארוך, כמוה בעינינו כהשלמה עם המשך הנסיגה בהישג התלמידים וברמה האכותית של אוכלוסיית ישראל.

בכבוד רב,

גב' אסתר הרצוג
יו"ר תנועת ש.י.ן
גב' אסתר גולביק
מרכזת נושא החינוך בתנועת ש.י.ן

יום לימודים ארוך

ד"ר אסתר הרצוג

מאבק מוזר של נשים נגד אינטרס של נשים

ללמדך, שמדובר בוויכוח שעיקרו מאבק נגד דבר חדש הקיים הוא המובן מאליו, והחדש מאיים על תפיסת שות ואינטרסים חבויים. טענה שגרה תית נגד הנהגת יום חינוך ארוך היא הטענה ש"לא ערוכים" לנושא. מה פרוש המושג "להיות ערוך"? שנה! שנתיים! שש שנים שנה! פרוש, בעיקר, להוריד את הנושא מעל סדר-היום ולחסלו. האם מישהו היה מעלה בדעתו למנוע את עליית יהדות רוסיה מפני ש"אנחנו לא ערוכים"? ובכלל, מתי אנחנו כן ערוכים לשינוי כלשהו? השינויים היסודיים המתרחשים בחיינו יכולים כנראה, להתרחש במפ" תיע ועיקר בליט ברירה. הנהגת יום חינוך ארוך פרושה הוא יתר שוויון בין נשים לגברים בהזדמנות ויות בתעסוקה, ברמת השכר ובאחריות על הטיפול בילדים. פרושה גם יתר שוויון בין מרובי-אפשרויות לכל ליות לבין דלי-אפשרויות. בין אלה השולחים את ילדיהם לחוגים איך ספור בשעות אחר-צהריים, לבין אלה הנאלצים להסתפק במה שניתן ע"י מערכת החינוך המרמלי.

ניתן היה להבין את התנגדותן של מורות להנהגת יום חינוך ארוך בשל הדרשה מהן לעבוד יום מלא. הדבר יפגע ביותן היחסי היכר שלהן בתנאי עובדת הנוכחיים. אך יום חינוך ארוך אינו צריך להיות מופעל ע"י המורות והמורים המאיישים היום את מערכת החינוך.

את הארכת יום הלימודים יש לראות כהזדמנות למהפכה במערכת החינוך. אם ימסר ניהול חלקו הנוסף של יום הלימודים לידי ההורים הם יוכלו להבטיח שינוי מהותי בתוכן, בשיטות ובאווירה של בתי הספר בארץ. הקמת עמותות הורים לביצוע המעבר של בתי-הספר לפעילות במשך יום מלא, כנהוג במערכת המתקדמת, היא המענה ל"היערכות" וגם ל"יתוכן".

(הופיע ב"מעריב" ב-14.2.90)
וב"חדשות הלה" ביוני 1990)

בוויכוח על יום חינוך ארוך נשמעות טענותיהן של נשים, הקוראות שלא להנהיגו, צורמות במיוחד. לעתים נראה גם שבין המתנגדות, רבות הן הנשים "המסודרות". נשים המעסיקות מטפלות בשכר הן גם הנשים בעלות ההכנסות הגבוהות יותר, יחסית, ובעלות תנאי עבודה נוחים, המותאמים לילדיהן. לכן, יתכן שהן אינן מבינות מה משמעותה של האפשרות לצאת לעבוד במשרה מלאה, כדי להביא הביתה משכורת מלאה ולא חלקית, להתחרות על משרות המתנות עבודה בהיקף מלא כתנאי לקבלתן, לצאת להשתלמויות מתנות את קידומן (כמו למשל בכך קים), ובכלל, לעבוד ככל האדם, בלי יסורי מצפון ורגשות אשמה על כך ש"הילדים מוזהמים" או "מתגלגלים ברחוב".

אמהות הנאלצות לסמוך על שמירה של אחים גדולים, בוודאי אינן מעדיפות "בייבי-סיטר" מסוג זה על מסגרת חינוכית של בית ספר. הנהגת יום חינוך ארוך היא אמנם לא מענה מושלם, אך הטענה מסוג "או הכל או כלום" היא טענה תמוהה. הצורך בהנהגת יום חינוך ארוך לכל הגילים, אינה סותרת את הפעלתו המיידית לאוכלוסייה רחבה של כל תלמידי בתי-הספר. לענין זה ראוי לציין שקיומם של מעונות-היום לא עורר אף פעם את הטענה על "או הכל או כלום". האם ילדים מעל גיל שלוש, שאינם מתקב" לים למעון, ורבים אחרים שאין די מקום עבורם במעונות, אינם זקוקים ל"בייבי-סיטר"? יתר על כן, מעונות היום נתפשים היום כדבר המובן מאליו. אין ויכוח ציבורי על הנחיצות שלהם, על טיבם, על עלותם וכיו"ב. ועוד: מנצבה הנוכחי של מערכת החינוך אף הוא רחוק מלהשביע רצון, אך עדיין לא טען איש שיש לסגור את המערכת עד להיערכות ראוייה שלה. גם מאבק ציבורי ראוי לשמו לשיפור המערכת לא התגלה בתקשורת ולא בפי הטוענים כיום נגד יום חינוך ארוך.

הוקם ועד הורים ארצי למעונות היום בארץ

14 באוקטובר 1991

נייר עמדה

בעקבות פגישה, שנערכה בת"א ביום 9.10.91, בהשתתפות נציגי ההורים של מעונות היום של אירגוני הנשים, נבחר ועד הורים מייצג. הפגישה נערכה בתמיכתה של תנועת ש.י.ן.

להלן הדברים שנאמרו והוחלטו בשיבה:

שיתוף הפעולה בין הממשלה ואירגוני הנשים, הביא לפגיעה באינטרסים של ציבור ההורים והילדים.

1. אירגוני הנשים מסרבים לפצות את ההורים עבור הימים בהם היו המעונות סגורים בזמן מלחמת המפרץ. זאת על אף ולמרות דרישות ההורים להחזירם והמלצת ועדת העבודה והרווחה של הכנסת.
2. חלק מאירגוני הנשים פועל בצורה שרירותית כנגד הגוף המפקח עליו— משרד העבודה והרווחה— ומסרב להיענות להוראותיו. לדוגמה: ביום האחרון של שנה"ל תשנ"א הורה משרד העבודה והרווחה לאירגוני הנשים לפתוח את מעונות היום עד השעה 13.00, כבכל יום ששני. ויצ"ו— למרות הוראה מפורשת בכתב סגרה את מעונות היום בשעה 10.00!!!
3. ועד ההורים המרכזי ותנועת ש.י.ן. מגנים בכל תוקף את דרך האוימים בה נוקטים אירגוני הנשים, כנגד הורים שביקשו החזרים כספיים עבור ימי המלחמה. זו תופעה מבישה אותה יש לעקור מן השורש. אנו מקווים כי הועד יהווה כתובת רצינית לתלונות ההורים, ושמים בפנינו את נושא טיפול בתלונות הורים בעדיפות עליונה. על רקע כל האמור לעיל, יוצא ועד ההורים בתביעה למשרד העבודה והרווחה לצרף הורים לדיונים המתקיימים בין אירגוני הנשים, האוצר ומשרד העבודה והרווחה בכל הקשור למעונות היום.
4. אנו יוצאים בפניה לגב' איווט סעדון, מנהלת האגף למעמד האישה— משרד העבודה והרווחה— לזמן את ועד ההורים לפגישה עימה בהקדם.

יצחק ולבר, מזכ"ל הסתדרות המורים: "ביה"ס זה לא בייבי סיטר, כדי שאמהות יוכלו לשבת בקפולסקי. האמהות היו מוכנות להשאיר את ילדיהן בביה"ס גם בימי שבת, כדי שיהיה להן שקט מהם." (כך התבטא במסגרת "שבתרבות", ב-23.11, בראיון עם חנה זמר, במתג"ס ברמת-אביב).

על אי-סולידריות נשית — מפי אחת שהצליחה

זיוה כהן

"אני מרחמת על נשים בעלות עמדה שלא מפרגנות לנשים אחרות. הן לא בשלות לחיים ונאחזות בבלעדיות שלהן בצמרת", אומרת זיוה כהן, קבלנית מצליחה, בראיון ל"שעת ה-ש.י.ן". לדבריה, נשים ש"עשו זאת" ונשים "שלי" חייבות לסייע לנשים בתחילת הקריירה.

— איך מקדמים נשים בעבודה, לדעתך?

— האשה צריכה לקדם את עצמה. כדי שיהיה לה יותר קל, חשוב שתקבל תמיכה, אותה יכולות להעניק נשים שהצליחו.

— איך הן יכולות לתמוך?

— כל אשה שמגיעה לעמדת כח כלשהיא, פוליטית, כלכלית, וכיבו' צריכה להיות מספיק פתוחה כדי לתמוך בנשים אחרות המבקשות להשתלב בתחום שהיא עוסקת בו. התמיכה יכולה להתבטא בדרכים שונות, למשל, באמצעות "ידלת פתח" להקשיב ולעודד, להדריך את האשה המתחילה קריירה. ללמוד אותה מהנסיון האישי, לקצר לה את מסלול המכשולים והכשלונות.

— איך את עושה זאת במעול?

— במשרד שלי, גם אם אין העובדת מנטאט שאיפה להתקדם, אני מדרבנת אותה ליטול יוזמה אישית. אני נאה בכך שהיום יש כאלו 45 משווקות ונשות מקצוע מתוך 65-66 עובדים. אין דירוג של זוטרים ובכירים וכל אחד מתפתח בתחום ההתמחות שלו. אני מאפשרת לצד החזק של האשה לבוא לידי ביטוי. נשים בגילאי 35 ומעלה הן פעמים רבות במצב מתסכל. מצד שני זהו גם גיל נפלא לקריירה חדשה והגשמה עצמית. אני פותחת את השערים, האופציות והתמיכה הבסיסיים וכן יכולה העובדת לממש את עצמה ולעבוד מתוך סיפוק.

— רבים ורבות טוענים ש"אם אשה רוצה — היא יכולה להצליח"!

— זה לא נכון. על בשרי למדתי שבארץ קשה לנשים להצליח. כדי שבתצליח היא צריכה להיות יותר טובה מהנורמה הגברית. לכן אני פונה לנשים שהן בעמדות כח כאלה או אחרות שתתנה כחן לקידום נשים אחרות. אני מצפה שכל אחת תסייע בתחום המסוים שבו היא עוסקת.

— האם את מדרבת על סיוע של "מצליחניות" בלבד?

— אני מתכוונת גם לאותן נשים שנמצאות בעמדות כח סמויות, כמו נשים של ראשי ערים, שרים ובעלי תפקידים בכירים במשק. אני מאמינה שיש לאשה השפעה רצינית מאד על הקריירה של הגבר. היא יכולה בהחלט לתרום בקטע הזה. הנשים "שלי" יכרו לות לסייע בדחיפה מאחורי הקלעים.

— אך רבות מה"נשים שלי" תורמות זמן וכסף לארגונים וולונטריים!!

— נשים אלה יכולות היו להפנות חלק

מטרות המאבק של תנועת ש.י.ן.

ש.י.ן היא תנועה חברתית אשר הוקמה בחודש פברואר 1989 ואשר שמה בראש מעייניה את השגת השוויון בין נשים וגברים בישראל באמצעות:

- ★ שוויון ייצוג בפוליטיקה ובכל מערכות השלטון והמשק ברמה הארצית והמקומית.
- ★ שוויון במעמד הכלכלי של נשים וגברים, בהזדמנויות בתעסוקה, בשכר ובקידום.
- יצירת מערכת שרותי חינוך לילדי המשפחה העובדת שתפעל במקביל למתכונת העבודה במשק (מעונות יום, יום חינוך ארוך ופעילות בחופשות).
- למה ארוך ופעילות שוות להשכלה ולהכשרה מקצועית, ללא הבדלי מין.
- חינוך לשוויון בין המינים המשרש סטראוטיפים בתפיסת התפקידים של גברים ונשים.
- ★ שוויון בפני החוק ובדרכי יישומו
- חופש הבחירה של הסמכות האחרת לדיני אישות, חילונית או דתית.
- חקיקה המבטיחה את זכות האשה על גופה, כולל הזכות לבצע הפלה.
- חקיקה ואכיפת חוקים האוסרים אפליה כלכלית, משפטית, דתית ופוליטית של נשים.
- ענישה מרתיעה על אלימות נגד נשים.
- ★ שילוב שווה של נשים בצבא.
- ★ שוויון בהקצאת משאבים בספורט לנשים וגברים.

מהתרומות והמעילות שלהן לעזרת נשים הזקוקות לסיוע כלכלי או אחר.

למשל, כמו במקרה של הגולשת, מיכל היין (זיוה כהן תרמה את כרטיס נסיעתה לאליפות אירופה בגלשני רוח, שהתקיימה באוגוסט האחרון בפולין — המערכת). בזכות נסיעתה לפולין היתה יכולה להטות את מסלול הקריר שלה לכוון משמעותי. ללא תמיכה כספית זה היה בלתי אפשרי עבורה להגיע להשגים. כידוע המערכת הציבורית לא יכולה לתת מענים לצד כים כאלה. בדוגמה הזאת יש צורך בסיוע כספי לנשים בתחום הספורט ההשגה. אני מצפה מ"נשותיהן של" בעלי יכולת להטות כחן. זה לא פחות חשוב מאשר לתרום למטרות צדקה. — איך ניתן לקדם נשים לעמדות כמו שלך?

— אני מאמינה באחוות נשים ומוכנה לתמוך בנשים אחרות שתעסוקנה בתחום שלי ללא ציפייה לתמורה. התמורה היחידה שיש לצפות לה היא בעצם קידום הנשים בתחום המסוים. היוזמה צריכה לבוא מהאשה המעוניינת.

— באיזה דרכים נוספות היית מוכנה לסייע לקידום מעמד האשה בישראל? — היית מוכנה להשתתף בהקמת קרן לקידום נשים שבהם האפליה רבה. אך כדי שקרן כזאת תתקום ותצליח חייבת להיות היענות של מספר נשים שרואות בכך יעד. הייתי מוכנה להצטרף לפעילות רחבה יותר נגד אפליית נשים ובעיקר ככונן של עזרה לנשים שרוצות לעשות קריירה. הדבר החשוב ביותר שנישים צריכות ללמוד: לפרגן אחת לשנייה.

— זה לא המצב היום?

— אני חושבת שלא. לא פעם נתקלתי במצב שאשה היתה בעמדת כח ולא רק שהיא לא עזרה, היא גם דאגה להכשיל. לעומת זאת אני מכירה לא מעט נשים שכן מפרגנות. אשה שאינה מפרגנת גורמת לי לחוש כלפיה רחמינות כי אינה בשלה לחיים וטרם למדה להתמודד עם אישיותה כאשה.

— איך את רואה את התחום הפוליטי ביחס לקידום נשים?

— אני לא כל-כך מעורבת בפוליטיקה כדי שאוכל לשמוט. מאד הייתי רוצה לראות יותר נשים בפוליטיקה. היא נראית כנשלטת כמעט לגמרי על ידי

גברים. אין לי שום דבר נגד גברים. גבר הוא אחד הדברים היפים שקרו לאשה, אבל לא בתחום הקריירה.

— למה לא?

— מפני שאת התניין כתב גבר ולא אשה. אם אשה היתה כותבת אותו הוא היה נראה אחרת. ואז הנשים היו שולטות וגברים היו צריכים להתמודד על הזכויות שלהם.

— היית רוצה לראות מצב של שליטת נשים?

— לא. הייתי רוצה לראות שוויון אמיתי. לפעמים אני אפילו מצפה יותר מה"נשים שלי" בעלים בעמדות מפתח שיתנו תמיכה יותר חזקה מפני שאותה אשה הפנת אליה עשויה ליישם דברים שהיא לא הצליחה ליישם ובתוך תוכה היתה רוצה להיות כמוה. בסופו של דבר לא לכולנו יש את התעוזה והרצון לעבוד קשה ולהצליח. קרה לי לא אחת שפניתי לנשותיהן של גברים בעמדות השפעה כדי לפגוש את בעליהן, באמצעותן והן, מתוך פחד שעד היום אינו מובן לי, נמנעו מלסייע כאשר הסיוע היה יכול לעזור לי מאד. היום זה בודא היה שונה. למדתי שאנחנו הנשים נצטרך לחנך את עצמנו לאותה אחווה הנדנית שדיברתי עליה קודם. לפרגן בכל דרך אפשרית. לא פעם נתקלתי במצב שהנשקות של האשה היתה קיצונית יותר מזו של גבר באותה עמדה.

לדוגמה, היתה גברת בדרג גבוה מאד בועדת בנין ערים שעל פי דבריה יישק דבר משום מה, בכל פעם שהגשתי לה תיקים על שמי הם היו מסתבכים. כאשר הגשתי את אותן תכניות על שם החברות והפקידה הזו לא ידעה שהתיקים שלי — זה עבר בשלום. מובן שלא ציפיתי שתפעל בניגוד לסמך כיוותיה, אלא שלא תכשיל. אני לא סבורה שהיה לה משהו נגדי אישית.

ראיתי את היחס שלה גם לנשים אחרות. יום אחד קבעתי אתה פגישה כדי להעלות בפניה את הדברים. נכנסתי לחדרה ושאלתי אותה: מדוע אותם התיקים המגיעים אליך כשהם חתומים בשמי הפרטי תמיד מסתב? כים בעוד שבדרכם של התיקים המרפיעים בשם החברות בעימי שלי אין שום מכשול והכל עובר בשלום. היא לא ענתה. לא התאפקתי ואמרתי שאני חושבת שהיא אשה מתוסכלת ולכן מתנהגת בצורה עוינת כלפי נשים. ניהלתי אתה שיחה קשה והבהרתי לה שעליה לסייע לנשים ולפחות לא להכשילן.

הרבה נשים, גם כאלה שהן בעמדות מפתח או מאחורי הקלעים, מתוסכות בשל אי-הגשמה עצמית וזה מתגלה בהתנהגותן כלפי אחרות.

— מה ההסבר שלך לתסכול?

— הן סובלות מרגשי נחיתות ויש להן פחד לאבד עצמה כזאת או בלעדיות של אשה בצמרת. הן גם לא בשלות מספיק בחיים. אדם שיועד לתת מעצמו הוא אדם בשל. הדבר נובע במידה רבה מחוסר בטחון עצמי. כשאני נותנת אני לא פוחדת שמישהו יקח לי משהו.

— היית מוכנה לרוץ מטעם מפלגה כלשהיא לכנסת?

— לא.

— ומטעם מפלגת נשים?

— גם לא. אני רוצה לתרום מעצמי בקטע שאני חזקה בו.

— מה דעתך על מפלגת נשים?

— אני בעד. אני לא אלך אתה אבל אתמוך בה. גם בצורה כלכלית. בכל דרך שאוכל לעזור.

(בסקר של המכון הישראלי לדעת קהל זכתה זיוה כהן במקום הראשון בתחום מלונאות דירות — המערכת).

מה דעתך?

תמי קירש

גברים, גברים, גברים – אי אפשר אתם, ואי אפשר בלעדיהם! משפט מוכר? (אגב, הוא יכול להאמר גם ההיפך...).

זוגות, זוגות עלו לתיבת נוח, ועד עצם היום הזה, אלא שהיום עולים על מדרגות הרבנות – עדיין בשניים. אך שוד ושבר, התא המשפחתי שהפך בעודו בחיים למיתוס, החל להתנפץ. בשנים האחרונות יותר ויותר זוגות מוצאים עצמם על מדרגות הרבנות לא על מנת להתאחד בברית עולם, אלא להיפרד.

וזה אומר דרשני. לפי דעתי אחת הבעיות העיקריות בחיי הזוג בעידן המודרני, שעקב הטכנולוגיה המתקדמת האשה כבר איננה "רק" ממלאת את תפקידיה המסורתיים, דהיינו: בית, ילדים, בעל, בישולים וכיוצא בזה, אלא האשה צמחה והתפתחה לכיוונים ולאפיקים שונים. האשה שואפת לכבוש קרקעות מריות חדשות על מנת לתרום ממרצה, מתבוננת, ומכשירה המגוונים הן לעצמה והן לחברה.

הנשים בעידן פורשות כנף כשהן עפות אל המרחבים האיסופיים של האפשרויות – הגבר נשאר תקוע במקומו כשהוא אינו מביין את הקורה עם האשה. איננו באה בטענות כלשהן לאף אחד מן המינים, אלא ברצוני להאיר נקודה חשובה שיש לתת עליה את הדעת ולנסות לבדוק כיצד יש לגשר בין הפערים שנוצרו.

האשה בינתיים הפכה לעצמאית ולבלתי תלויה בגבר – הפכה למאיימת ולמפחידה, בלתי מובנת ולא עניינת לצורכי הגבר שעד היום ראה אותה בפי אחד שלה. הגבר נדרש לבצע עבודות שמעם לא היו בתחומיו ואילו בשטחי עבודתו הבלעדית, פלשו הנשים ומבצעות את העבודה לעיתים אף יותר טוב מגברים.

התפקידים הפכו פתוחים ותלויים יותר בכשרון, ולא באופן אוטומטי ומובן מאליו – האשה לבית הגבר לעבודה. ומכאן חלה התמרדות עזה וקרע בין שני המינים עדיין כיום הגברים מעדיפים את נשותיהם בדיה כשהן מטופלות בילדים וכשהגבר מניע עיף ורוצץ מהעבודה תקדם את פניו אשה מחייכת, שלושה ילדים נקיי חטם ותבשיל חם על הכירה. אשה מוספקת את רצונו של הגבר ומסכימה לנהוג לפי מיהגים מיושנים בדרך כלל מוצאת עצמה מבושלת ו... נשואה. מובן שיש נשים המעדיפות להשאר בבית ואפילו נחות מכן. הנקודה החשובה היא שחוקת התפקידים תהיה מתוך רצון ובחירה ולא מתוך חוסר ברירה.

נשים עצמאיות, בעלות קריירה שדורשות שיתוף פעולה מהגבר שלצידן בכל התחומים, כלומר, חלוקה שווה של הנטל ואשר אינן מסכימות לנהוג לפי מהגנים מיושנים, מוצאות עצמן מבושלות לנישואין רק בעדיפות שניה. ואילו בקרב זוגות נשואים נורמט הקריירה של האשה מריבות ותיסכולים עמוקים בשל חוסר הבנתו של הגבר וחוסר נכונותו לשתף פעולה. וכאשר הגבר כבר תורם ממרצו למען הבית, הוא מבקש מחמאות בטענה שהרי "עשיתי את זה בשבילך..."

ייתכן שבעוד דור בעיה זו תלך ותעלם כליל בדרך האיטית של האבולוציה. שהרי המציאות דורשת שינויים והסתגלות. אך בינתיים נדרשת משני המינים הרבה סבלנות על מנת להתגבר ולגשר על פער בין הרצונות, בדרך של הקשבה ניתן להגיע לתוצאות טובות ולפשרות.

ובכלל כפי שטאמר... הרי שאי אפשר בלעדיהם...

ד"ר אסתר הרצוג שלוש מילות הקסם שיסתמו לך את הפה

שלוש מילות קסם שבאמצעותן סותמים לך את הפה: לא-מקצועית, משוגעת ורודף/פת פרסום.

בעת מאבק של אזרחית נגד "המימסד" מגייס האחרון מילות קסם נגד האיש הקטן והחצוף המרשה לעצמו לצאת חוצץ נגד המערכת הגדולה והשבעה.

במילות הקסם מבקש המימסד להזכיר לאיש כי הוא קטן וחסר ערך ובכלל מיהו ומיהו שיעזו לצאת נגד המערכות הגדולות והמטיבות עמו!

אם אתה הורה לילד בבית ספר ואם אתה גם הורה שלפעמים חושב וחולק על ענין כזה או אחר של חינוך כדאי שתחזרו מייד לדבר על עוגות ולהתנדב לטיולים. בודאי ובודאי לא כדאי שתחשבו ותטענו על טיפול כושל בילדכם במקרה הטוב אתה "נודניקית". אם תתעקשי ותתמיד/י בטענותיך יבהירו לך ש"אתה לא-מקצועית". יש אנשים מקצועיים שתפקידם לחשוב במקומך להחליט עבורך החלטות רציניות גם כאשר הדבר נוגע לאינטרסים הכי אישיים שלך ושל הקרובים לך. למערכת החינוך, במקרה זה, יש סוללת "אנשי מקצוע". גנות, מורות, יועצות, פסיכולוגיות, עובדות סוציאליות ומנהלים. הם יודעים יותר טוב ממך מה טוב בשבילך ובשביל ילדך. רוצים להעביר את ילדך לחינוך המיוחד? מה אתה מבינה מה טוב לילדך? הוא הרי יפרח בחינוך המיוחד! אתה סבורה שהקבצות פוגעות באיורה החברתית ובמוטיבציה הלימודית של ילדך ושל ילדים רבים אחרים? מי שמך לדבר בשם אידיאלים חברתיים ובכלל מה אתה מבינה בתכניות מתקדמות ובמטרות נעלות כמו למשל, קידום המצוינות? טיפוח החלשים?

לפי הגיון מאד בלני, ככל שדברייך יהיו יותר חריפים מבחינת חומרת הנושא והשלכותיו על המערכת, כך יהיה גיוס יותר מסיבי של כוחות המימסד החשוב והידיע כנגדך, הפרט הבורה והמונבל.

בחוקיות הזאת אתה/אני/הוא/היא צמיה לפגוש לא רק בקשריך עם בית ספר והגן. חלילה לך מלציין נגד שרותי הרווחה רמז של ביקורת. אלוהים ובית הספר לעבודה סוציאלית עשו את העובדות הסוציאליות לבעלות חוקה על מה טוב לתפקודך האישי, המשפחתי והחברתי. הפסיכולוגים הפסיכיאטרים הם תנא מסייע שלעמדתו אתה אבודה מראש ופה כבר נכנסת מילת הקסם השניה: משוגעת. אם תפריעי יותר מידי, מילים מאיימות ירחפו לפתע מעל לראשך. מה אתם רוצים, הם יגידו, הוא/היא לא לגמרי בסדר. ובואת נתנו מכת הפסיכולוגים הפסיכיאטרים הם תנא מסייע שלעמדתו אתה אבודה מראש ופה כבר מוות לכל בקורת על החלטות ומעשים נגד טובת האנושות. למשל, אם ברוב אולתך תתלונן על מעשים מנונים בביתך על ידי בעלך תופתעי מדידת החריצות והנחרצות של עובדות סוציאליות. ממשאימה התפכי לנאשמת. בתך עלולה לעבור, כידהם האמונות והמקצועיות של עובדות סוציאליות, שוטרים ושופטים לדי האב (זה קורה באמת). מילת הקסם השלישית היא "רודף/פת פרסום". אם גם לך יש כמה תעודות וכמה תארים מקצועיים ומטילי אימה, הפסילה המוחצת "אתה לא מקצועי/ת" – לא מעלת. גם מכת המוות "משוגעת" (או "קצת לא בסדר") תותיר אותך, האויב של פקידיו-שליטני הטאורים, כמעט בחרחורי נסיכה, ובכל זאת בחיים ואז יישלף השפן האחרון "אתה/רודף פרסום". ונגד זה אפסו כל הסיכויים. ההסתעפויות בתקשורת היא זכות בלעדית של "אנשי מקצוע", וישבי קרנות בממסד קניבלי.

למי דואגים אנשי המקצוע? לי ולך! לחלקת אלוהים הקטנה שלהם. שלא תהיה דריסת רגל בתוכה "לואיבים" – אתה האזרח הקטן והחצוף המעז לעמוד על זכויותי, לבקר את חוסר אנושיותם של בעלי המונומל על קטע כזה או אחר של שרות לאזרח, או לשאוף לחברה טובה וצודקת יותר. אלוהים לשלטון בחרתם, ובשם שמים יכו כל מוצה פה ומצפצף.

ונקודה אחרונה, אם חשבתו להיבנות מנשים בשינוי מערכות חינוך מצאנו פה כי נכובה תקוותנו. נשים הן אויבות האזרח לא פחות מגברים. כי פקידים ופקידות הם פקידים ופקידות הם פקידים ופקידות.

כפי הסיוע לחרדים, אשר מחולקים במטרות מדהימה, חשובים יותר מחינוך ילדינו! מהאחראים על החינוך, נשמעות הטענות, כי יום חינוך ארוך ידרוש הוצאה כספית מההורים. ובכן, החינוך האפור כבר הוכיח כי ההורים מוכנים לשלם עבור חינוך נאות של ילדיהם. שלא לדבר על הצורך בשכירת מטפלות לשעות שאחרי הלימודים, דבר הכרוך בהוצאה כספית לא מבוטלת. הגדילו אחרים ואמרו כי יום חינוך ארוך הינו, למעשה, שמרטיפה. לפי תוצאות מבחני ההישגים – גם בתי הספר לא שונים בהרבה משמרטיפה... בתור אם, אני יכולה להעיד, כי עדיפה לי "שמרטיפה" כו על שכירת מטפלת. זאת מתוך תקווה, שגם הזמן ותפתח המערכת ותהפוך ליותר מכך. הרי כל ההחלטות קשות... עם פרסום תוצאות המבחנים, נשמעו מעל גלי האתר ונכתבו ברות בעיתונים, דעותיהם של מומחים, שמוחים על מצב החינוך בישראל. זוהי פצצת זמן, אשר עלולה אף למנוע בכטחון המדינה, אסור לנו, האזרחים, לעבור לסדר היום. יש להקים קול צעקה רמה. על הממשלה לשנות את סדר העדיפויות שלה – ומחר. זה בדמנו ובשמעותינו, וככל שנקדים לעשות – כך ייטב לנו ולדור ההמשך. היהודים תמיד נודעו כעם השכל, אבל עם חינוך שכזה, רוב הסיכויים כי כבר דור הבא ישתנו הדברים ולרעה.

אסנת גוליק החינוך – מן הפה אל הפח

לאחרונה ספנה מערכת החינוך בישראל מכה רצינית. מבחן ההישגים של ילדי כיתות ד' ו-ה' בישראל, הוכיח שחור על גבי לבן, את מה שטאמר כבר פעמים לא מעטות – מערכת החינוך נמצאת בנסיגה מתמדת. במקום שתעלה רמת הלימודים של ילדינו, כמו בכל מדינה מערבית מודרנית, בסוף המאה הקצרים, אנו צועדים אחורה כמעט ואפשר לומר רצים אחורה.

במי תלויה האשמה? נראה כי מספר לא מועט של גורמים, האחראים על החינוך בישראל, כמו חברי יחדיו ותרמו לכשלון המערכת. התקציב קוצץ ללא רחם וכתוצאה מכך קוצצו שעות הלימודים, והמורים – מתמיהה מאד העובדה, כי הם יותר מכולם, התנגדו לפרסום התוצאות, דבר המעורר חשד ומעיד כי יש בדברים בגו... ועל הכל – כשלון המערכת תלוי כאבן ירחייע על ציאור של שר החינוך, מר זבולון המר, שצריך לקום וללכת. ומיד משתבר כי מדובר בבעיה, שהחלה עוד לפני שנים רבות. מסיבה לא מובנת, זה שנים שהממשלה נוקטת במדיניות לא נכונה – הקיצוצים בתקציב החינוך היום בכייה לדורות מחקרית רבים וכוונתו, כי על כל שקל שמושקע במערכת החינוך, מתקבלת בטווח הארוך התשואה הגבוהה ביותר מכל ההשקעות האחרות. החסכון עכשיו, יכריח את הממשלה להשקיע כסף רב בילדים אל לכשתגברו. הרבה יותר ממה שהיו מקשיעים בחינם בעודם רכים. וכאילו לא די בכך, הרי שהמבחנים גם הוכיחו בבירור כי הקיטוב בין ילדים טעוני טיפוח לילדי "הששירים" גובר ולא דועך, כפי שציפו שיקרה עם השמת האינטגרציה דבר שיגור, מן הסתם, עימו את התגברות הפשע בקרב ילדים אלו עם התגברותם והקטנת האפשרויות לביסוס כלכלי בקרב הדור המתפתח.

וכמו להרגיש, למחרת היום בו פרסמו תוצאות האומללות של מבחן ההישגיות, החליטה הממשלה לירות את חוק יום חינוך ארוך בעוד 4-3 שנים, לשנת 1998 (!!) מה מוכיח יותר מזה את הזלזול של האנשים המובילים את העם, בדברים החשובים באמת!! נראה לי, כי

ומה דעתך? אתובנתו היא: ת.ד. 1146 מכמורת ☎ 03-497876, 053-666847

מנורה

חברה לבטוח בע"מ

מחפשת שינוי? אתגר קידום?
בואי לבנות ולהבנות

כמתכנתת פיננסית

הקריירה של שנות ה-90

את בשלה לרכוש מקצוע חפשי, מהנדרשים ביותר בשוק, מקצוע המחייב הכשרה במגוון רחב של תחומים: דיני עבודה, יסודות הביטוח, ביטוח החיים, מס הכנסה, קופות גמל, שוק ההון, מיחשוב, ניהול זמן ואומנות המכירה.

את מצטיינת ביצירת קשרים, מעוררת אמון ומאמינה בכשרונותך.

את מבקשת לקדם את מעמדך הכלכלי, לפתח את אישיותך וגרה באזור המרכז

אנו הכתובת עבורך!

למתאימות מובטח סיוע של החברה בכל שלבי בניית הקריירה כולל תשלום חודשי קבוע

את אתה הגבר, העונה על הדרישות, תתקבל בהרכב

המעוניינות והמעוניינים יבנו בצרוך קורות חיים לקבוצת נביעות יחידת השיווק הצבירה זו ת"א

תנועת ש.י.

לשיוון בייצוג נשים

הנהלת קבולסקי

והנהלת קניון השרון - נתניה

מזמינות את נשות נתניה

לקפה-פוליטי בקבולסקי

ביום חמישי, 19.12.91, בשעה 17:00

חברת: עו"ד לילי זיכרמן, חברת הנהלת תנועת ש.י.

גבי רות רזניק, מנהלת מעון לנשים מוכות בהרצליה

נושא השיחה: **שיריון או מפלגת נשים**

הזמנות במלפון: 053-618417-618436 - מסכר המקומות מוגבל

שיש רוזמי

שיש איטלקי לריצוף

מבצע !!!

30% פחות ממחירי השוק

שיש רוזמי - מגרשי התערוכה הישנים

תל-אביב טל. 03-5466940

דברים טובים מחירים טובים

חנוכה בקניון השרון

משחקיה 24.11.91-13.12.91 בחסות המשביר לצרכן

משחק חופשי במשך כל היום. הרחבה מחובלת כמקום סגור

על שטיח ענק ברחבה המרכזית, משחקים וצעעים של מיטב החברות. כל המשחקים למכירה במשביר ובנקודת המכירה ברחבה. על כל קניה במשחקיה

- כוס שתיה חינם על קניית מנה בשרית בבורגר ראנץ'

* יום שני 2.12 בשעה 17:30 שעת סיפור ב"פרדס".

* יום שלישי 3.12 בשעה 10:00 שעת סיפור ב"פרדס".

* יום רביעי 4.12 בשעה 17:30 מלאכת יד ברחבה מול נרגילה

בשעות הצהריים אומנים מתארחים בנרגילה דודו זר, אלי גורנשטיין, ארמונדו ביסטוט, להקת מחול והזמרת רחלי חיים נרגילה טל. 053-627959/60

4.12 בערב המופע **המהמם** שרץ בכל הארץ, צחוק כלי הפסקה - ב"פרדס" מ-20:30 למבוגרים - נון סטופ גיל אלון מרתון בדיחות, גם לפי בקשת הקהל

* יום חמישי 5.12 מופע **אגדות ילדים** בחסות עלית ב"פרדס". 11:15 תאטרון בובות 17:30

- 15 בובות "פרח האהבה" ב"פרדס".

* יום שישי 6.12 קוסמת ב"פרדס". 10:30

* יום ראשון 8.12 תאטרון בובות 15 בובות "הקרקס". 11:00

* יום שני 9.12 תאטרון בובות 15 בובות "המכשפה שרצתה להיות מלכה". 11:00

17:30 שעת סיפור ב"פרדס".

* כל ערב ב-18:30 - הדלקת נרות בחנוכה - ברחבה המרכזית, עיני הילדים בקניון וחלוקת סופגניות חינם.

★ אטרקציה - החל מ-29.11

חצוגת זוחלים: נחשים ולטאות - ברמה בין לאומית

הוצג ביריד אדם ועולמו. התצוגה ממוקמת בחנות מול הסופרפרס - כניסה חופשית - אסור להחמיץ!

* **פינת ליסוף של חיזו מחמד** * פינת צילום -

- ניתן להצטלם עם הזוחלים וחיות המחמד

משרד העבודה והרווחה

האגף לתעסוקה ולמעמד האשה

המכון לפריון העבודה והייצור

קורס להקמה ולניהול עסק עצמאי

יתקיים בת"א ובחיפה החל מדצמבר 91 פעמיים בשבוע מ-17:00 עד 19:40 משתתפות ומשתתפי הקורס יקבלו גם הדרכה אישית להקמת עסק עצמאי ו/או לניהולו.

פרטים בטלפונים:

03-5634177 או 02-294990

ובכתב: ת"ד 36049 ת"א 67238

עבור "עסק עצמאי"